

Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Återrapportering av viktigare yttranden från SGU, kvartal 4 2016

Sveriges geologiska undersökning (SGU) ska enligt regleringsbrev för 2016 sammanställa och redovisa myndighetens yttranden över ärenden av större betydelse. Redovisning till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) ska ske en gång varje kvartal.

SGU har med anledning av Regeringens uppdrag fastställt fyra kriterier mot vilka ärenden ska ställas för att bedöma om yttrandena kan anses vara av större betydelse. De ärenden som SGU återrapporterar svarar upp mot ett eller flera av dessa kriterier. Kriterierna är de följande:

- principiella frågor ur geologisk eller juridisk synvinkel eller på annat sätt principiella frågor för SGUs verksamhet,
- lagstiftningsfrågor som berör SGUs politikområden,
- ärenden av nationell betydelse, samt
- Ärenden med betydelse för den regionala utvecklingen.

Återrapporteringen i varje ärende följer i huvudsak följande systematik. Inledningsvis sammanfattas den frågeställning SGU har haft att ta ställning till. Därefter sammanfattas relevanta delar av ärendets beredning och SGUs eventuella ställningstagande och sist återges de effekter som SGU anser att svaret kan förväntas ge i samhället.

Remissvaren i fulltext kan begäras ut hos SGU.

Grundvatten

SGU dnr 33-1814/2016

Hantering och publicering av information om vattenskyddsområden

Frågeställning: Naturvårdsverket har påbörjat ett utvecklingsarbete i syfte att förbättra tillgängligheten till information om vattenskyddsområden. Med anledning av arbetet har Naturvårdsverket remitterat ett antal frågeställningar om vilken information avseende vattentäktssområdena, av betydelse ur miljösynpunkt, som kan publiceras i

databasen/visningstjänsten VIC-natur utan att säkerhetskänslig information sprids.

Sammanfattning: SGU har framfört att zonindelning, då den tillhandahålls samlat, är känslig ur ett civilförsvarsperspektiv. Informationen kan lätt användas tillsammans med annan lättillgänglig landskapsinformation och därmed ge detaljerad information om landets vattenförsörjning och infrastrukturen kring denna. SGU tar inte ställning i sekretessfrågan men anser att den samlade informationsmängden gör det olämpligt att publicera den visningstjänst som Naturvårdsverket föreslår.

Samhällseffekter: Det har under året blivit alltmer tydligt att det inte finns en samsyn kring sekretessfrågan rörande vår vattenförsörjning. Tillgången till information för att öka förståelsen för skyddsvärda resurser och anläggningar samt regelefterlevnad ställs emot civilförsvarsintressen och vattenproducenternas intressen av att skydda sina anläggningar mot sabotage. SGUs remissvar tydliggör vår inställning i frågan som baseras på det arbete vi lagt ner kring Vattentäcksarkivet och de kontakter vi därmed haft med SÄPO och MUST.

Departement

SGU dnr 33-1448/2016

Nya finansieringsformer för efterbehandling av förorenad mark

Frågeställning: Miljödepartementet önskar synpunkter på Naturvårdsverkets redovisning av ett regeringsuppdrag i rubricerat ärende (ISBN 978-91-620-6704-5). I rapporten påtalar Naturvårdsverket att det saknas eller riskerar att saknas finansiering för efterbehandling av ett antal förorenade områden i framtiden.

Sammanfattning: Naturvårdsverket har i sin rapport utrett flera alternativa förslag och föreslagit följande två åtgärder.

1. Synliggörande av miljöskuld

SGU konstaterar att syftet med förslaget är att identifiera verksamhetsutövarens efterbehandlingskostnader som kan avhjälpas under drift och att detta redovisas i årsredovisningen. Det är viktigt att detta arbete kan göras med tillräcklig kvalitet på ett rationellt sätt av både verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. SGU bedömer förslaget som nästan genomförbart i sin nuvarande utformning. Det som saknas är en för verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet tydlig beskrivning av när en konstaterad föroreningskada ska anses föreligga, vad som krävs som bevis för att en skada inte föreligger samt hur kostnaden ska uppskattas i förhållande till när föroreningskadan kan åtgärdas.

2. Upprättande av saneringsfond.

SGU delar slutsatserna att ytterligare utredningar är nödvändiga. SGU ser fördelar för staten att försäkra sig om tillgängliga medel i en fond för att täcka kostnader för

miljöskador i verksamheter som hamnar på obestånd. Men innan fonden skapas behöver det visas att det idag genom konkurser uppstår stora behov av fonden för att finansiera åtgärder vid förorenade områden.

Om målet är att bättre nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö anser SGU att flera av förslagen som förkastats är lika viktiga som de som presenterats. Det gäller framförallt skattelättnader vid exploatering av förorenad mark samt andra lösningar för finansiering av verksamhetsutövarnas ansvar.

Samhällseffekter: SGU delar Naturvårdsverkets uppfattning att det saknas eller riskerar att saknas finansiering för efterbehandling av ett antal förorenade områden. SGUs yttrande, liksom förslagen i remissen, leder till ökad kunskap om föroreningar i mark och grundvatten och skapar förutsättningar för finansiering av åtgärder vid objekt även om verksamhetsutövaren skulle sakna resurser.

SGU dnr 33-1460/2016

En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

Frågeställning: Näringsdepartementet önskar SGUs synpunkter på Dricksvattenutredningens betänkande ”En trygg dricksvattenförsörjning”. Betänkandet innehåller bl.a. förslag som rör planering och skydd av vattenresurser, undersökning av råvatten, krisberedskapsfrågor samt samverkan, samordning och styrning.

Sammanfattning: SGU tillstyrker i sitt yttrande förslagen att Länsstyrelsen upprättar vattenförsörjningsplaner och att vattenskyddsområden ska inrättas för alla större allmänna vattentäkter men önskar samtidigt klargöranden avseende SGUs roll. SGU framför också att utredningens förslag vad gäller ökad samordning av råvattenkontroll inte når tillräckligt långt. SGU anser att kontroll av råvatten bör vara obligatoriskt liksom inrapportering av analysresultat. SGU påtalar också vikten av ett forum för dialog gällande dricksvattenförsörjningen då det inom området ibland kan finnas stora skillnader i synsätt och bevekelsegrunder berörda myndigheter emellan.

Samhällseffekter: Dricksvattenförsörjningen är ett av landets mest kritiska försörjningssystem, en förutsättning för människors hälsa, för ett fungerande samhällsliv och ett livskraftigt företagande. SGU bevakar i sitt yttrande grundvattenaspekterna som annars mycket lätt överröstas av ytvattenfrågor. SGUs yttrande bidrar till att säkra vår dricksvattenförsörjning, men också till att på ett kostnadseffektivt sätt tillförsäkra ett fortsatt gott vatten genom att peka på vikten av samordning mellan myndigheter med olika uppdrag och vikten av att varsebli vattnets kretslopp och hur sammanlänkade livsmedelsfrågor är med miljöfrågor.

SGU dnr 33-1541/2016

Miljömålsberedningens förslag till klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Frågeställning: I Miljömålsberedningens tidigare betänkande föreslogs bland annat att Sverige ska införa en klimatlag samt ett långsiktigt nationellt mål för utsläppen av växthusgaser till 2045. I detta betänkande föreslår beredningen en strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik med etappmål, åtgärder och uppföljningssystem. SGU ser positivt på framlagd strategi, mål, åtgärder och uppföljning. De frågeställningar som är mest relevanta för SGU är omställningen inom basindustrin, CO₂-lagring (CCS och Bio-CCS), geoenergi, markanvändning och torvbruk samt satsningarna på ökat bostadsbyggande.

Sammanfattning: Inom *industrisektorn, cirkulär ekonomi och CCS/Bio-CCS* framför SGU att det är angeläget att en förstudie och handlingsplan avseende CO₂-lagring tas fram snarast möjligt. SGU bör få i uppdrag att medverka direkt och aktivt i framtagandet av dessa samt i koordineringen av FoU-insatserna. Att utforska samarbete med andra länder är av stor vikt, särskilt Norge. CCS och Bio-CCS är viktiga delar i att nå klimatmålen 2045 och Sverige kan gå före avseende Bio-CCS vilket även ger konkurrensfördelar. SGU lyfter också att vi kan bidra med kompetens om cirkulär ekonomi, särskilt när det gäller gruvavfallsfrågor.

När det gäller *geoenergi* ser SGU ett behov av att bättre utnyttja geoenergins potential och föreslår att geoenergibranschens strategiska innovationsagenda kan vara en del i bidraget till beredningens förslag om ett nationellt kunskapscenter för energieffektivt byggande för att uppnå klimatmålen för Bostäder och Byggande. SGU kan tillföra kunskap till ett nationellt kunskapscentrum för förnybar energi, bland annat avseende hållbart nyttjande av geoenergi. På grund av de oklarheter som råder föreslår SGU att myndigheten ges i uppdrag att i samarbete med relevanta myndigheter ta fram en vägledning för prövning och tillsyn av geoenergianläggningar som kan användas av både företag och myndigheter.

Beträffande *markanvändning och torvbruk* ser SGU möjligheter för myndigheten att samverka med bland annat Jordbruksverket och Skogsstyrelsen avseende ökat kolupptag i skog och jordbruk, där SGU kan ta fram geologiska underlag avseende jordtyper som lämpar sig för sådana åtgärder.

I fråga om *bostäder, lokaler och byggandepåtar* ser SGU att uttagen av ballastmaterial (krossat berg och naturgrus) skulle behöva öka med 50% till 120 Mton/år för att klara bostadsbyggnadsmålen - samtidigt som målet är att kraftigt minska användningen av naturgrus. Metoder och modeller för att förtäta och växa utan att förstöra viktiga naturresurser behöver utvecklas och materialförsörjningsplanering är en nyckelfråga. Det finns därför ett ökande behov för SGU att kunna stötta Sveriges tillväxtregioner med detta.

Samhällseffekter: Sveriges genomförande av Parisavtalet (eller frånvaro av genomförande) har mycket stora samhällseffekter. Om SGUs förslag enligt ovan får genomslag så kommer omställningen av samhället att underlättas. Områdena CO₂-lagring (CCS/Bio-CCS) och materialförsörjningsplanering är särskilt viktiga, men även ett ökat nyttjande av geoenergi.

SGU dnr 33-1871/2016

***Torvutvinningens och torvanvändningens klimat- och miljöpåverkan.
Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag M2015/03518/Nm***

Frågeställning: Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag analyserat den svenska torvutvinningens klimat- och miljöpåverkan. SGU har deltagit i projektets referensgrupp och har i samband med det yttrat sig om innehållet i analysen. Därutöver finns ytterligare synpunkter som redovisats i yttrandet till Miljö och energi departementet.

Sammanfattning: SGU delar Naturvårdsverkets slutsats att torvanvändning har en negativ inverkan på miljömålet Begränsad klimatpåverkan. För att minska denna påverkan bör tovtäkter i framtiden endast tillåtas i områden som är påverkade av tidigare dikning och som därför kan förväntas utgöra källor av växthusgaser. SGU bedömer dock att det finns en risk att de riktlinjer som läggs fram av Naturvårdsverket kan leda till att det i framtiden blir mycket svårt för torvbranschen att hitta lämpliga lokaliseringar för täkter. Det är därför viktigt att definiera tydliga kriterier som beskriver vilka områden som är lämpliga för täktverksamhet. SGU anser att dessa kriterier måste utformas så att det även i framtiden blir praktiskt möjligt att hitta lämpliga platser samt att det på ett enkelt och standardiserat sätt blir möjligt att undersöka och utvärdera om ett område är lämpligt för täkt.

SGU saknar en analys som redovisar vilka konsekvenser en tillämpning, som innebär att täkter endast får etableras på dikade torvmarker, kommer få för torvbranschen och användare av torvprodukter.

SGU ser det som speciellt angeläget att utreda vilka konsekvenserna kan bli för utvinning av odlingsstorv. Detta eftersom SGU bedömer att det är svårt att identifiera dikade torvmarker med låghumifierad vitmosstorv, dvs torv med mycket låg nedbrytningsgrad, som till stor del efterfrågas för produktion av odlingsstorv. Likaså saknas en konsekvensanalys om tovtäkters påverkan på miljömålet Grundvatten av god kvalitet.

Samhällseffekter: Med beaktande av de förslag som SGU lämnat i sitt yttrande möjliggörs att det även i framtiden kan bedrivas torvbruk på ett för miljön gynnsamt sätt.

SGU dnr 33-2022/2016

Yttrande angående underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram.

Frågeställning: Näringsdepartementet önskar SGUs synpunkter på det nationella skogsprogrammet. Remissen består av fyra underlagsrapporter som tillsammans beskriver ett nationellt skogsprogram.

Sammanfattning: Ett geologiskt perspektiv på *Nationellt skogsprogram för Sverige* är av betydelse för en hållbar tillväxt in om skogsnäringen. Vi anser att underlagsrapporterna generellt saknar ett geologiskt perspektiv. Geologisk information är grundläggande för många frågor som rör skogsvård. T.ex. kan avverkning i skred- och erosionskänsliga områden förvärra risken och i värsta fall utlösa nya skred eller erosion. Olyckligt platsval för lagring av timmer kan påverka grundvatten. Vägar till och från avverkningsområdet bör planeras utifrån geologisk information om markförhållanden.

Samhällseffekter: SGU anser att användandet av geologisk information om markförhållanden kan bidra till att öka skogens tillväxt samt för att planera för ett hållbart nyttjande av skogsmarker.

SGU dnr 33-2288/2016

Yttrande angående Skogsstyrelsens rapport ”Skogliga skattningar från laserdata”.

Frågeställning: Skogsstyrelsen har tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet genomfört ett projekt om skogliga laserdata. Näringsdepartementet önskar myndigheternas synpunkter på projektets resultat.

Sammanfattning: SGU anser att det bör framgå att känsliga och värdefulla geologiska terrängformer i skogsområden bör skyddas mot körskador. Markfuktighetskartan i Skogsstyrelsens ”Skogliga grunddata” bör baseras på jordarternas egenskaper. Delar av ”Skogliga grunddata” beskriver ge väsentlig information om riskerna för ras och skred. Vi anser att denna information bör kopplas till karttjänster eller produkter baserad på geologisk information.

Samhällseffekter: Genom att komplettera ”skogliga grunddata” med geologisk information kommer nytta för skogsnäringen att öka.

SGU dnr 33-2387/2016

För- remiss av ansökan om tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln

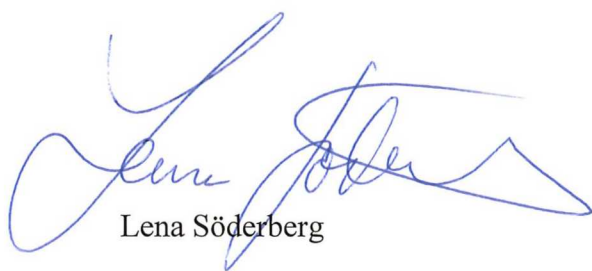
Frågeställning: Nord Stream 2 ansöker om tillstånd att lägga ut två rörledningar i Östersjön för transport av naturgas. Rörledningarna kommer att dras på kontinentalsockeln utanför Sveriges territorialgräns och planeras att löpa i stort sett parallellt med den befintliga Nord Stream ledningen, men öster om densamma. Näringsdepartementet har begärt SGUs synpunkter på ansökan.

Sammanfattning: SGU anser att ansökan bör kompletteras med mer ingående information om hur materialförsörjningen ska gå till för stenläggningen vid ledningen. Ansökan bör även kompletteras med sträckningens förekomst och frekvens av mangan- och järnmoduler som, förutom järn och mangan, även kan innehålla sällsynta jordartsmetaller. Resultat från modelleringen av sedimentspridningen bör mer detaljerat redovisas vid SGUs provtagningstationer för nationell miljöövervakning i sediment. SGU önskar också ta del av eventuella observerade fysiska förändringar för den befintliga ledningen och omkringliggande botten.

Samhällseffekter: Genomförs föreslagna kompletteringar erhålls en större kunskap om Östersjöns botten längs gasledningen och hur gasledningar påverkar och påverkas av omkringliggande botten samt hur eventuella förekomster av naturtillgångar längs ledningen ser ut.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Lena Söderberg.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även Helena Kjellson, Anna Åberg, Gustav Sohlenius, Johan Nyberg och Lena Ekelund, den senare föredragande, deltagit.

Lena Söderberg

Lena Ekelund